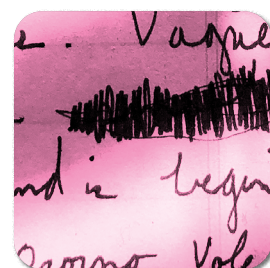
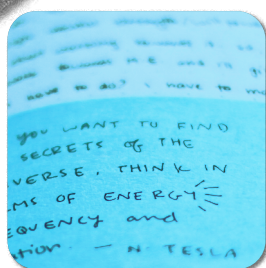

ČESKÝ JAZYK

s řešením!

Pracovní list: Porozumění textu 5

max. 2 body

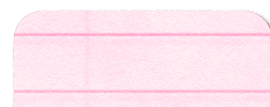
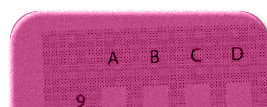
n kvůli stavbě.

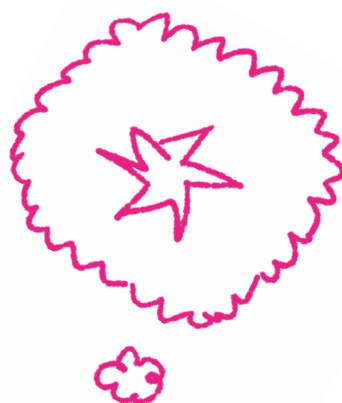
n navěky.

Příprava na
přijímačky

PRO ČTYŘLETÉ OBORY

Jak přemýšlím? ³

- 1/ Vždy si pečlivě přečtu celý text a snažím se soustředit na jeho obsah, o kterém následně budu rozhodovat.
- 2/ Snažím se srovnat si v hlavě a případně si i zapamatovat, o čem byla jaká část textu, abych pak konkrétní tvrzení a informace v textu rychleji našel.
- 3/ Ověřuji každé tvrzení a snažím se jej potvrdit či vyvrátit přímo v textu, dávám pozor na maličkosti a nenechám se nachytat.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

(1) Na jihozápadě Slovinska se nachází Predjamský hrad, největší jeskynní hrad na světě. Pojmenován byl podle své polohy: slovinské slovo jama označuje jeskyni, jde tedy doslova o hrad před jeskyní. Unikátní památka, jejíž zadní část je vytesána do skalního masivu, totiž stojí hned u vstupu do rozsáhlého jeskynního komplexu.

První písemná zmínka o Predjamském hradu pochází ze středověku, konkrétně z roku 1274. Po staletí hrad poskytoval bezpečné útočiště. Kvůli své poloze byl takřka nedobytný, navíc v jeskyních pod ním se nacházely tajné chodby, jimiž bylo možné dostat se do blízkého města a přinést odtud na hrad zásoby potravin. Díky tomu obyvatelé hradu při obléhání netrpěli hladem. Někteří dobyvatelé sice zkoušeli otrávit říčku Lokvu a tím hrad odříznout od životně důležité vody, na Predjamské ale nevyzráli. Ve vlhkých jeskyních totiž bylo vody dost.

(2) V 15. století našel na hradě azyl loupeživý rytíř Erasmus. Záhy začali sídlo obléhat vojáci, zločinec si byl ale natolik jistý nedobytností hradu, že se jim nepokrytě vysmíval: například jim po sluhovi posílal čerstvé jídlo. Hrad se tehdy podařilo dobýt po více než ročním obléhání, ale údajně jen kvůli lidské chamtivosti. Vojáci prý podplatili sluhu, aby jim prozradil, jak do hradu proniknout. Erasma každopádně stihl spravedlivý trest.

(3) Na přelomu 16. a 17. století bylo majestátní sídlo přestavěno. Původní stavba nenávratně zmizela za novými zdmi a Predjamský hrad získal svou současnou podobu. Během své existence vystřídal několik majitelů ze šlechtických rodů, po skončení druhé světové války přešel do vlastnictví státu.

Tuzemské i zahraniční turisty dnes láká prohlídka vstupní věže či zdejšího muzea, poodhalujícího kouzlo středověku. Vyhledávané jsou také exkurze do krápníkové jeskyně, která se rozkládá přímo pod hradem. Úsek jeskynního komplexu přístupný veřejnosti je dlouhý 700 metrů.

(www.idnes.cz; zoom.iprima.cz, upraveno)

1 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda prokazatelně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

	A	N
1.1 Délka jeskynního komplexu, který se nachází pod Predjamským hradem, je 700 metrů.	☐	☐
1.2 Slovinské slovo jama, které má význam jeskyně, vzniklo z pojmenování označujícího Predjamský hrad.	☐	☐
1.3 Stavba Predjamského hradu, unikátní středověké památky na jihozápadě Slovinska, byla zahájena v roce 1274.	☐	☐
1.4 Tajné chodby, nacházející se v jeskyních pod Predjamským hradem, umožňovaly přinést do hradu potraviny z nedalekého města.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2

- (1) Když se mluví o přístrojích, které změnily svět, málokdo z vás si vzpomene na ledničku. Přitom jde zcela nepochybně o převratný vynález.
- (2) Toho, že v chladu zůstávají potraviny déle čerstvé, si lidé všimli už dávno. K jejich chlazení zprvu používali led, to ale bylo při vyšších venkovních teplotách problematické. První efektivnější chladicí systém navrhl v roce 1805 Oliver Evans, ledničku však tento vynálezce nesestrojil. V polovině 19. století zkonstruoval James Harrison přístroj na výrobu ledu, jenž se záhy uplatnil v pivovarnictví či v továrnách vyrábějících masné výrobky.
- (3) První domácí ledničky poháněné motorem vznikly až roku 1911 a oproti těm dnešním byly dost neskladné: motor byl umístěn ve sklepě, zatímco chladicí skříň v kuchyni. Taková lednička navíc stála tisíc dolarů, což byl dvojnásobek průměrné ceny, za kterou se tehdy prodávalo auto. Poměr mezi cenou a užitnou hodnotou tedy zprvu nebyl optimální.
- (4) V následujících letech se zařízení zdokalovala, např. původní jedovatá chladiva byla nahrazena látkami pro člověka méně nebezpečnými. Na konci 30. let už mělo ledničku přibližně 60 % amerických domácností. Dnes je lednička v každé domácnosti, a proto už nemusíte nakupovat jídlo každý den.

(www.idnes.cz; www.stoplusjednicka.cz, upraveno)

2 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda prokazatelně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

2.1 V určité době bylo možné za pořizovací cenu ledničky koupit dvě auta.	☐	☐
2.2 V letech 1931–1939 si ledničku pořídilo zhruba 60 % amerických domácností.	☐	☐
2.3 Přístroj na výrobu ledu, který sestrojil James Harrison, našel uplatnění v potravinářském průmyslu.	☐	☐
2.4 První efektivnější chladicí systém vymyslel Oliver Evans, a to v jiném století, než James Harrison sestavil přístroj na výrobu ledu.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

(1) Ve dveřích redakce Ankh-morporské Komety stál kdosi celý v černém.

„Chledáte ikonografa? Jsem mistr témnych komor Otto Schrecklich,“ promluvil. „Mojí fýchodou je flastní zašizení, positifní pšistup a jsem taky tuchaplný!“

„No, můžeme vám zpočátku dát –“ začala Sacharóza.

„Sacharózo!!!“ sykl Mikuláš. „Je to upír!“

„Já protestuji,“ řekl Otto. „Je jednotuché přředpokládat, že kašty, kto má überfaldiš pšisfuk, je upír, nestá se fám? Já tety, schodou okolností, upír jsem. Ále v inzerátu pylo „přijme se ikonograf“, tak jsem sfé přijetí pofašoval za chotofovu věc. Taky mám tohle,“ a ukázal jim černou stuhu. „Uš táfno nejsem nějaký chloupý násoska!“

(2) „Aha, vy jste členem Überwaldského hnutí umírněných,“ poznala stuhu Sacharóza.

Hned začala nechápajícimu Mikulášovi trpělivě vysvětlovat: „Každý člen hnutí musí podepsat smlouvu a odpřisáhnout, že se navždy odříká lidské krve –“

„My dáváme přednost tomu, když se ržíká slofo s k,“ ozval se nesměle Otto.

„– se odříká slova s k,“ opravila se Sacharóza.

(3) „Dobrá... tak platí,“ přikývl Mikuláš a pak se zamyslel. Přemítal nad tím, proč se tak dlouho upíři na rozdíl od trpaslíků či skřítků nedokázali do lidské společnosti začlenit. Upíři se nikdy dřív na společenském dění nepodíleli. Teď ale někteří z těch bystřejších pochopili, že jediná cesta k tomu, aby je lidé začali akceptovat, je přestat být upíry. Cena za to byla sice obrovská, ale ne zas tak velká, jako když vám do srdce vrazili kolík. Koneckonců krvavé steaky taky nebyly špatné. Nutno ale podotknout, že každý, kdo se začal živit masem z ankh-morporských jatek, se vrhl do života plného nebezpečí, který uspokojil i náročné dobrodruhy.

„Nepojte,“ vytrhl ho z přemýšlení Otto. „Jsem ochromně reformovaný a flidný.“

(T. Pratchett, Pravda, upraveno)

3 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda prokazatelně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

	A	N
3.1 Členové Überwaldského hnutí umírněných mají zakázáno říkat nahlas slovo krev.	☐	☐
3.2 Maso z ankh-morporských jatek je určeno výhradně upírům dobrodružné povahy.	☐	☐
3.3 Na základě inzerátu nabízejícího pozici ikonografa v Ankh-morporské Kometě očekával Otto, že na tuto pozici bude přijat.	☐	☐
3.4 Sacharóza identifikovala Ottovo členství v Überwaldském hnutí umírněných na základě černé stuhy, kterou Otto ukázal jí a Mikulášovi.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 4

(1) Světovým prvenstvím se chlubí experti z univerzity v Manchesteru, kteří v roce 2017 sestrojili unikátního nanorobota. Je tak malý, že miliarda miliard takových nanorobotů by vytvořila objekt o velikosti zrnka soli. Vývojem nanorobotů se zabývá také pražská nanolaboratoř. Čeští vědci v čele s Martinem Pumerou, chemikem proslulým i v zahraničí, by chtěli vyvinout nanoroboty, kteří k pohybu nebudou potřebovat motorek, protože místo něj využijí chemickou energii z okolního prostředí.

(2) Takoví nanoroboti by mohli posunout dál onkologii nebo i medicínu obecně, mohou však pomoci třeba při léčbě tak závažné nemoci, jako je rakovina. Nejdřív ale musíme vyřešit, aby nám nanoroboti v těle neškodili (tedy aby při likvidaci rakovinných buněk nedocházelo k ničení těch zdravých) a zároveň aby snadno vyšli z těla ven. Jak by to mohlo vypadat v praxi? Lékař podá pacientovi pilulku obsahující miniaturní roboty, kteří „nesou na zádech“ léčivo. Tito roboti jsou navíc schopni mezi sebou komunikovat. Když v těle narazí na škodlivé shluky buněk, uvolní lék. Pak tělo opustí.

(3) Nanoroboti však nemusí pomáhat jen jednotlivci bojujícímu s rakovinou. Představte si třeba ropnou havárii na moři. Vinou úniku ropy vznikne toxická skvrna ohrožující delfíny, želvy a další vodní živočichy. Pokud by v této situaci byla možnost využít inteligence nanorobotů, můžeme jim přikázat, aby se vydali ke zdroji kontaminace a ropnou skvrnu vyčistili. Nanoroboti by tak mohli zabránit ekologické katastrofě rychleji než lidé.

(4) Nanoroboti nás mohou také varovat v různých krizových situacích. V případě, že se budou pohybovat ve vodě, v níž vzroste hladina určité škodliviny, roboti změní barvu. Tím na zvýšení její koncentrace upozorní. Malí pomocníci mohou být prospěšní pro celé lidstvo, zároveň je ale důležité myslet na to, aby tento vynález nebyl zneužit.

(www.abicko.cz, www.ceskatelevize.cz, upraveno)

4 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda prokazatelně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

	A	N
4.1 Někteří vědci mají oprávněné obavy, že vynález nanorobota bude zneužit.	☐	☐
4.2 Cílem vědců je vyvinout inteligentní nanoroboty, kteří budou umět předejít úniku ropy do moře.	☐	☐
4.3 Nanorobota, který se pohybuje díky chemické energii čerpané z okolí, vyrobili v pražské nanolaboratoři.	☐	☐
4.4 Nanoroboti, kteří se dostanou prostřednictvím pilulky do těla nemocného člověka, budou s lékařem během léčby komunikovat.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 5

(1) Jedné listopadové noci jsem si v pracovně připravil přístroje, abych mohl vdechnout jiskru života do neživé hmoty, která ležela na zemi. Byla jedna hodina po půlnoci, déšť bubnoval do oken, když jsem spatřil, jak můj výtvar poprvé otevřel oči.

(2) Dva roky jsem tvrdě pracoval, abych oživil mrtvé tělo. Kvůli tomuto cíli jsem si odepřel klid, vše jsem tomu podřídil, avšak nyní mé srdce naplnil děs a odpor. Žlutá kůže tvora, kterého jsem s tak nesmírnými obtížemi stvořil, sotva skryla soustavu svalů a žil, jeho vlasy byly leskle černé a vodové oči měly skoro stejnou barvu jako jeho svraštlá pokožka a úzké rty.

(3) Nesnesl jsem už dál pohled na tu stvůru. Musel jsem z pracovny utéct. Dlouho jsem se převaloval v posteli, až mě nakonec přemohla únava. I potom mě ale ve spánku pronásledovaly nejdivočejší představy. Kráčel jsem po Ingolstadtu a zahlédl Alžbětu. Jakmile jsem k ní však přiběhl a políbil ji, její rysy se proměnily a postavu jí zahalil rubáš, v jehož záhybech leželi červi. S pocitem nevýslovné hrůzy jsem procitl. Záhy jsem v měsíčním svitu, pronikajícím do mé ložnice, spatřil své dílo. Netvor se skláněl nade mnou. Něco zamumlal a tvář mu zkřivil úšklebek. Když ke mně natáhl ruku, vyskočil jsem z postele a vyběhl ven z domu.

(4) Rychle jsem kráčel ulicemi města, které byly teď v noci liduprázdné. Pospíchal jsem, jako bych se snažil vyhnout netvorovi, o kterém jsem byl přesvědčen, že ho potkám za každým rohem. Zpomalil jsem až před hostincem. Těsně vedle mě zastavil kočár a z něj vystoupil Jindřich Clerval. Jakmile si mě všiml, zvolal: „Milý Frankensteine, jak rád tě opět vidím!“ Stručně jsem svému příteli vyličil nedávné události. Poté jsme se společně vydali k mému bytu, přestože jsem se děsil představy, že by tam ona stvůra ještě mohla být. Jaká byla moje úleva, když jsem doma zjistil, že můj výtvar kamsi utekl!

(M. W. Shelleyová, *Frankenstein*, upraveno)

5 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda prokazatelně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

	A	N
5.1 Během jedné noci Frankenstein viděl netvora ve dvou různých místnostech.	☐	☐
5.2 Frankensteinovi se v noci zdálo, že jakmile políbil Alžbětu, začali po něm lézt červi.	☐	☐
5.3 Od doby, kdy si Frankenstein přichystal potřebné přístroje, do doby, kdy oživil netvora, uběhla pouhá hodina.	☐	☐
5.4 Frankenstein se musel po ulicích města pohybovat opravdu rychle, protože netvor usilující o jeho život mu byl v patách.	☐	☐

Postup a správné řešení k ÚLOZE 1:

1.1 Délka jeskynního komplexu, který se nachází pod Predjamským hradem, je 700 metrů.

Najdu v textu místo, kde se objevuje informace o délce 700 metrů. V poslední větě textu se uvádí, že úsek jeskyní, který je přístupný veřejnosti, má délku 700 metrů. Nejde tedy o délku celého jeskynního komplexu, ale pouze o veřejně přístupnou část.

Tvrzení není pravdivé. – NE

1.2 Slovinské slovo jama, které má význam jeskyně, vzniklo z pojmenování označujícího Predjamský hrad.

Najdu v textu místo, ve kterém je uveden význam slovinského slova jama. V první části textu se uvádí, že hrad byl pojmenován podle své polohy, přičemž slovo jama označuje jeskyni. Hrad byl tedy pojmenován podle již existujícího slova.

Tvrzení není pravdivé. – NE

1.3 Stavba Predjamského hradu, unikátní středověké památky na jihozápadě Slovinska, byla zahájena v roce 1274.

Najdu v textu místo, kde je zmíněn rok 1274. V první části si všimnu věty, která říká, že první písemná zmínka o hradu pochází z roku 1274.

Tvrzení není pravdivé. – NE

1.4 Tajné chodby, nacházející se v jeskyních pod Predjamským hradem, umožňovaly přinést do hradu potraviny z nedalekého města.

Najdu v textu místo, kde se o tajných chodbách píše. Ve druhém odstavci první části textu je napsáno, že v jeskyních pod hradem se nacházely tajné chodby, jimiž bylo možné dostat se do blízkého města a přinést odtud na hrad zásoby potravin.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

Postup a správné řešení k ÚLOZE 2:

2.1 V určité době bylo možné za pořizovací cenu ledničky koupit dvě auta.

Najdu v textu místo, kde se objevuje informace o ceně ledničky a o jejím srovnání s cenou auta. Ve třetí části textu se uvádí, že ledničky stály tisíc dolarů, což byl dvojnásobek průměrné ceny auta.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

2.2 V letech 1931–1939 si ledničku pořídilo zhruba 60 % amerických domácností.

Najdu v textu místo, ve kterém je zmíněn údaj o 60 % amerických domácností. V poslední části textu se uvádí, že na konci 30. let už mělo ledničku přibližně 60 % amerických domácností, není tu ale uvedené, kdy si ji domácnosti pořídily.

Tvrzení není pravdivé. – NE

2.3 Přístroj na výrobu ledu, který sestrojil James Harrison, našel uplatnění v potravinářském průmyslu.

Najdu v textu místo, kde se píše o Jamesi Harrisonovi. Ve druhé části textu se dozvím, že tento pán sestrojil přístroj na výrobu ledu, který se záhy uplatnil v pivovarnictví či v továrnách vyrábějících masné výrobky. Výroba piva i masných výrobků spadá pod potravinářský průmysl.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

2.4 První efektivnější chladicí systém vymyslel Oliver Evans, a to v jiném století, než James Harrison sestavil přístroj na výrobu ledu.

Najdu v textu místo, kde se o vynálezu Olivera Evanse píše. Ve druhé části textu je skutečně napsáno, že Evans vymyslel první efektivnější chladicí systém, a to v roce 1805, tedy v 19. století. Podle následující věty sestavil James Harrison přístroj na výrobu ledu v polovině 19. století. Jde tedy o stejné století.

Tvrzení není pravdivé. – NE

Postup a správné řešení k ÚLOZE 3:

3.1 Členové Überwaldského hnutí umírněných mají zakázáno říkat nahlas slovo krev.

Najdu v textu místo, kde se objevuje zmínka o slovu krev. Ve druhé části textu Otto nesměle říká, že členové hnutí dávají přednost tomu, když se namísto slova krev říká slovo s k. Dávat něčemu přednost je něco jiného než mít něco zakázáno.

Tvrzení není pravdivé. – NE

3.2 Maso z ankh-morporských jatek je určeno výhradně upírům dobrodružné povahy.

Najdu v textu místo, ve kterém je informace o masu z jatek. Téměř na konci textu se uvádí, že každý, kdo se masem z jatek začal živit, se vrhl do života plného nebezpečí, který by uspokojil i náročné dobrodruhy.

Tvrzení není pravdivé. – NE

3.3 Na základě inzerátu nabízejícího pozici ikonografa v Ankh-morporské Kometě očekával Otto, že na tuto pozici bude přijat.

Najdu v textu místo, kde se píše o inzerátu na pozici ikonografa. V první části textu Otto říká, že v inzerátu stálo „přijme se ikonograf“, a tak tedy své přijetí považoval za hotovou věc.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

3.4 Sacharóza identifikovala Ottovo členství v Überwaldském hnutí umírněných na základě černé stuhu, kterou Otto ukázal jí a Mikulášovi.

Najdu v textu místo, kde se o černé stuze píše. Na konci první části textu Otto všem ukáže černou stuhu. Na začátku druhé části textu pak Sacharóza nahlas řekne, že Otto je členem hnutí, protože stuhu pozná.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

Postup a správné řešení k ÚLOZE 4:

4.1 Někteří vědci mají oprávněné obavy, že vynález nanorobota bude zneužit.

Najdu v textu místo, kde se objevuje informace o možném zneužití vynálezu nanorobota. V poslední větě se dočteme, že je důležité myslet na to, aby tento vynález nebyl zneužit.

Tvrzení není pravdivé. – NE

4.2 Cílem vědců je vyvinout inteligentní nanoroboty, kteří budou umět předejít úniku ropy do moře.

Najdu v textu místo, ve kterém je zmíněn únik ropy do moře. Ekologické havárii se věnuje celá třetí část textu a popisuje, že nanoroboti mohou pomáhat při její likvidaci, nikoliv zabránit, aby k ní došlo.

Tvrzení není pravdivé. – NE

4.3 Nanorobota, který se pohybuje díky chemické energii čerpané z okolí, vyrobili v pražské nanolaboratoři.

Najdu v textu místo, kde se píše o nanorobotovi, který se pohybuje díky chemické energii čerpané z okolí. V prvním odstavci se píše, že čeští vědci by chtěli takového nanorobota vyvinout.

Tvrzení není pravdivé. – NE

4.4 Nanoroboti, kteří se dostanou prostřednictvím pilulky do těla nemocného člověka, budou s lékařem během léčby komunikovat.

Najdu v textu místo, kde se píše o nanorobotech působících v těle nemocného člověka. Ve druhé části textu se ale pouze uvádí, že nanoroboti jsou schopni komunikovat mezi sebou.

Tvrzení není pravdivé. – NE

Postup a správné řešení k ÚLOZE 5:

5.1 Během jedné noci Frankenstein viděl netvora ve dvou různých místnostech.

Najdu v textu místo, kde se píše o netvorovi ve Frankensteinově domě a jeho pohybu po jednotlivých místnostech. V první části textu se píše, že se netvor probudil k životu v pracovně. Ve třetí části textu se pak dočtu, že se netvor skláněl nad Frankensteinem v jeho ložnici.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

5.2 Frankensteinovi se v noci zdálo, že jakmile políbil Alžbětu, začali po něm lézt červi.

Najdu v textu místo, ve kterém se objevuje zmínka o červech. Ve třetí části textu autor píše o snech, které se mu zdají, o políbení Alžběty, která na sobě měla rubáš, v jehož záhybech lezli červi.

Tvrzení není pravdivé. – NE

5.3 Od doby, kdy si Frankenstein přichystal potřebné přístroje, do doby, kdy oživil netvora, uběhla pouhá hodina.

Najdu v textu místo, kde se píše o obou skutečnostech, a porovnáám si, kdy se odehrávají. Text začíná větou, že jedné listopadové noci si Frankenstein připravil své přístroje. Následuje věta, že byla jedna hodina po půlnoci, když došlo k oživení výtvaru.

Tvrzení není pravdivé. – NE

5.4 Frankenstein se musel po ulicích města pohybovat opravdu rychle, protože netvor usilující o jeho život mu byl v patách.

Najdu v textu místo, kde se o pohybu Frankensteina ulicemi města píše. Čtvrtá část textu popisuje, jak Frankenstein rychle kráčel ulicemi města, jelikož se bál, že mu je netvor v patách. Nevíme ale, zda ho netvor skutečně pronásledoval.

Tvrzení není pravdivé. – NE